

Zeven vragen aan Henk Westeneng van ABN Amro

'AMBITIE VEEHOUDERS houdt quotum duur'

Henk Westeneng is sectormanager Grondgebonden Landbouw bij ABN Amro. Welke adviezen geeft hij veehouders met investeringsplannen? Wel of niet investeren in quotum? En in grond? De redactie stelde zeven brandende vragen.

Kunnen de investeringen nog wel uit?

Het gemiddelde melkveebedrijf groeit thans met zo'n 25.000 tot 30.000 liter melk per jaar en die groei lijkt de komende jaren door te gaan. Dit is opmerkelijk, omdat de extra kosten van een investering zelden opwegen tegen de extra opbrengsten. Met welke prognoses rekenen de financiers van de investeringen? En wat raden zij hun klanten aan?

Henk Westeneng, sectormanager Grondgebonden Landbouw:

"Ons advies is om quotumaankopen over de jaren te spreiden en niet in één keer een grote aankoop te doen."

Vraag 1. Nederland telt thans ruim 20.000 melkveebedrijven met gemiddeld 525.000 kg melk. Hoeveel van die bedrijven hebben de financiële ruimte om te kunnen groeien? En welke groei gaan deze bedrijven de komende tien tot vijftien jaar realiseren?

"Ik schat het aantal melkveebedrijven over vijftien jaar op 10.000. Aangezien de landelijke melkproductie niet zal dalen, betekent dit een groei naar gemiddeld 1,25 miljoen liter per bedrijf. Volgens het CBS telt Nederland 5.000 melkveehouders ouder dan 50 jaar, zonder opvolger. Zij zullen in de komende jaren afhaken. Van de resterende 15.000 bedrijven heeft het merendeel de financiële mogelijkheden om in de komende jaren te groeien en doet dit ook. Bedrijven met de betere financieel-technische resultaten en lagere financieringslasten hebben uiteraard de beste mogelijkheden."

Vraag 2. Is het verstandig om in melkquotum te investeren, of kan de veehouder de bedrijfsuitbreiding beter uitstellen tot het quotum over een aantal jaren waardeloos is geworden?

"Ik verwacht dat melkquotum ook de komende jaren flink aan de prijs blijft, gezien de enorme ambitie van Nederlandse melkveehouders om te groeien. Ons advies is om quotumaankopen over de jaren te spreiden en niet in één keer een grote aankoop te doen. Hierdoor kan het risico van een versnelde prijsdaling worden gespreid. Voorwaarde is wel dat de groei bijdraagt aan de geldstroom op het bedrijf. Als dit niet het geval is, is het wenselijker om het bedrijf eerst te optimaliseren."

Vraag 3. Moet een veehouder nog wel investeren in grond, nu de prijzen voor dit productiemiddel volledig de pan zijn uitgezegen?

"Grond is altijd duur geweest. Als je het puur op de investering recht wilt rekenen, kom je nooit uit. Toch kan

grond een goede investering zijn. Grond vergroot de continuïteit van het bedrijf door zekerheid voor de mestafzet en voor de voederwinning. Ondernemingen met weinig grond zijn risicovoller. Grond legt een stabiele basis onder een bedrijf. Als we bedrijven aanwijzen die naar verwachting ook over vijftien jaar nog zullen bestaan, dan zijn dit vrijwel allemaal bedrijven die geïnvesteerd hebben in grond. Daarbij komt dat grond redelijk waardeverloopt. Echter, het risico van te veel dure grond aankopen dreigt. Dat gebeurt geregeld. Hierdoor zet het bedrijf zichzelf op slot – er is geen ruimte meer voor andere investeringen, zoals uitbreiding van de veestapel of een nieuwe stal. In groei-scenario's is eerst pachten van grond vaak het beste alternatief."

Vraag 4. Is het essentieel voor de toekomst van het bedrijf om continu te investeren? Of mag het bedrijf best tien jaar stilstaan?

"De sector als geheel staat niet stil. Het gemiddelde bedrijf groeit en innoveert. Veehouders zullen mee moeten in die ontwikkeling om niet achterop te raken. Van de melkveehouders die stilstonden, is het grootste deel in de afgelopen jaren verdwenen. Het betekent overigens niet dat melkveehouders niet tijdelijk stil kunnen staan. Met name bedrijven met bovengemiddelde omvang en resultaten kunnen zich dat permitteren. Zij zullen na bijvoorbeeld tien jaar wel een inhaalslag moeten maken om aansluiting te blijven houden met de sector. Ons advies is om (langzaam) te blijven groeien en innoveren."

Vraag 5. Is het wel realistisch om almaar te blijven investeren en groeien om de stijgende kostprijzen op te vangen?

"De melkveehouderij ontwikkelt zich, waardoor het mogelijk wordt steeds efficiënter te werken. Er komen bovendien steeds nieuwe kennis en technologieën beschikbaar die verdere

kostprijsverlagingen mogelijk maken. Verder zit tussen de 25 procent best en de 25 procent slechtst presterende bedrijven nog altijd een kostprijsverschil van 5 tot 6 cent per kg melk. Mogelijkheden voor verbetering blijven."

Vraag 6. Welke tips heeft u voor melkveehouders die willen groeien en de kosten laag willen houden?

"Mijn eerste tip is eenvoud, eenvoud en nogmaals eenvoud. Bedrijven in bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Oost-Duitsland weten hoe zij de vaste kosten per dier moeten verlagen door goedkoop te bouwen. Alles draait er om de melkstal, en de huisvesting is zeer eenvoudig. Oriënteer je op collega's in dynamische ontwikkelingsgebieden in het buitenland en ga er eens kijken. Hier is veel kennis te halen! Dat geldt ook voor het werken met personeel, beschouw dit maar als twee tip. Haal die kennis op en maak niet dezelfde fouten die zij vroeger maakten. Als laatste tip 3 zou ik zeggen zorg voor een vollediger kijk op de wereld als de onderneming groter wordt en er personeel in dienst komt. Laat je coachen/bijtscholen in het leiden van een groter bedrijf door een ervaren iemand, liefst van buiten de sector. Bijvoorbeeld een ondernemer uit de tuinbouw."

Vraag 7. Met welke melkprijzen houdt u rekening voor de komende jaren?

"32 cent, exclusief btw, bij gemiddelde gehalten." <

'20.000 EURO maximale prijs VOOR GROND'

Hans de Bie is sectormanager Landbouw bij Rabobank.

Welke adviezen geeft hij veehouders met investeringsplannen? De Bie beantwoorde dezelfde zeven vragen als zijn collega van ABN Amro.

Hans de Bie, sectormanager landbouw:

"Het is de vraag of je grond in eigendom moet hebben, want dat heeft meteen invloed op de flexibiliteit van de kostprijs en de mogelijkheid om in te spelen op de wisselende marktomstandigheden."

Vraag 1. Nederland telt thans ruim 20.000 melkveebedrijven, met gemiddeld 525.000 kg melk. Hoeveel van die bedrijven hebben de financiële ruimte om te kunnen groeien? En welke groei gaan deze bedrijven de komende tien tot vijftien jaar realiseren?

"Het te dure quotum heeft de groei van Nederlandse bedrijven jarenlang getemperd, terwijl de bedrijven in ons omringende landen snel groter werden. Sinds 2007, toen er meer duidelijkheid over afschaffen quotum kwam, is sprake van een omslag en wordt ook hier volop geïnvesteerd in gebouwen en bedrijfsomvang. Ik verwacht dat er in 2015 zo'n 14.000 melkveebedrijven over zijn, met een gemiddelde omvang van 800.000 kg melk. Ik schat dat ongeveer de helft van de bedrijven de financiële mogelijkheden heeft om te kunnen groeien. De andere helft zal eerst zijn kostprijs moeten verlagen middels optimalisatie."

Vraag 2. Is het verstandig om in melkquotum te investeren, of kan de veehouder de bedrijfsuitbreiding beter uitstellen tot het quotum over een aantal jaren waardeloos is geworden?

"Vraag is hoe je de periode tussen nu en het wegvallen van het quotum moet overbruggen. Een stal bouwen en een tijdelijke leegstand accepteren is een optie, maar die kunnen de meesten zich financieel niet permitteren. Quotum leasen is een tweede optie, maar dan wordt je afhankelijk van de grillige en onzekere leasemarkt. Je weet nu niet wat je volgend jaar betaalt. Bovendien drukt leasen flink door op de exploitatiekosten en komen die kosten jaarlijks terug. Als je de lease- en aankoopkosten tegen elkaar afzet, is kopen gunstiger. Ons advies is echter wel om terughoudend te zijn met het kopen van quotum. En als er quotum wordt aangekocht, dit in behapbare stappen te doen."

Vraag 3. Moet een veehouder nog wel investeren in grond, nu de prijzen voor dit productiemiddel volledig de pan zijn uitgerezen?

"Puur bedrijfseconomisch bekeken is 20.000 euro het maximale wat je voor grond mag betalen. Maar daar valt in Nederland geen grond voor te krijgen. Het is te voorzien dat grond na de afschaffing van het quotum een beperkende factor gaat worden voor het melkveebedrijf. Als je doorgroeit heb je dus grond nodig. Daarbij is het de vraag of je die grond in eigendom moet hebben, want dat heeft meteen invloed op de flexibiliteit van de kostprijs en de mogelijkheden om in te spelen op wisselende marktomstandigheden."

Vraag 4. Is het essentieel voor de toekomst van het bedrijf om continu te investeren? Of mag het bedrijf best tien jaar stilstaan?

"Je zult een bepaalde bedrijfsomvang moeten hebben om een volledig gezinsinkomen uit het bedrijf te kunnen halen. Bedrijven tot 50 koeien zal dit over enkele jaren niet meer lukken; de ondernemer zal een nevenfunctie moeten hebben. Bedrijven met 50 tot 100 koeien kunnen dat alleen als alle arbeid met het eigen gezin wordt ingevuld, exclusief loonwerk. Bedrijven boven de 100 koeien kunnen alleen voldoende inkomen halen als de vreemde arbeid efficiënt wordt ingezet. Arbeidsproductiviteit zal het belangrijkste worden voor de toekomst. Stappen maken in arbeidsproductiviteit betekent: kunnen groeien."

Vraag 5. Is het wel realistisch om almaar te blijven investeren en groeien, om de stijgende kostprijzen op te vangen?

"Ondernemers moeten zich afvragen waarom zij nú willen groeien. Bedrijven die onder het gemiddelde presteren, moeten de groei vooral zoeken in het verbeteren van de exploitatie, waardoor zij de kostprijs kunnen verlagen. In de

vrije kasstroom tussen de betere en mindere bedrijven zit nog steeds een verschil van 10 euro per 100 kg melk. Er is dus nog steeds winst te halen."

Vraag 6. Welke tips heeft u voor melkveehouders die willen groeien en de kosten laag willen houden?

"Mijn eerste tip is kies een bedrijf dat bij je past. Ondernemers bouwen gemakkelijk omdat heel Nederland zo bouwt en breiden uit omdat anderen dat ook doen. Vraag je eerst af of je wel 200 koeien wilt in plaats van de huidige 60.

Tip 2 is dat het familiebedrijf zijn arbeid dusdanig zal moeten optimaliseren dat alle werk met het gezin kan worden rondgezet. Tot 100 koeien is dit haalbaar met goede looplijnen, verkaveling, automatisering. Een bedrijf met meer dan 100 koeien is met het gezin meestal lastiger te verhapstukken. Dan komt personeel om de hoek kijken. Als laatste tip zie ik dat grote bedrijven met meer personeel zijn gebaat bij het werken volgens protocollen. Mensen moeten weten wat er moet gebeuren en het werk gemakkelijk van elkaar kunnen overnemen. Leg daarbij de verantwoordelijkheden daar waar ze horen. Dus niet alles zelf willen doen."

Vraag 7. Met welke melkprijzen houdt u rekening voor de komende jaren?

"Wij gaan uit van gemiddeld 32 à 33 cent, met schommelingen tussen de 25 en 40 cent. Rabobank verwacht de komende twee tot drie jaar een gemiddeld goede melkprijs." <